

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA XIZMATLAR SOXASINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI

Vannobova Gulhayo Toxirjon qizi

Namangan davlat texnika universiteti

Annotatsiya Mazkur maqolada O'zbekistonda xizmatlar sohasining iqtisodiy tarkibdagi o'рни, so'nggi yillardagi rivojlanish dinamikasi, mavjud muammolar va ularga yechim sifatida tavsiya etilayotgan yo'nalishlar tahlil qilinadi. Xizmatlar sektorini modernizatsiyalash, raqamlashtirish, eksportni kengaytirish va hududlar bo'yicha teng rivojlanishni ta'minlashga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: xizmatlar sohasi, raqamli xizmatlar, eksport, hududiy rivojlanish, liberalizatsiya.

Abstract This article analyzes the role of the services sector in the economic structure of Uzbekistan, its development dynamics in recent years, existing problems and recommended directions for their solution. Particular attention is paid to the modernization of the services sector, digitalization, export expansion and ensuring equal development across regions.

Keywords: services sector, digital services, export, regional development, liberalization.

1. Kirish

Dunyoda xizmatlar sohasi ko'plab mamlakatlarda iqtisodiy rivojlanishning asosiy driveriga aylangan. "Sof xizmatlar" — moliyaviy, axborot-texnologiyalar, transport-logistika, turizm va boshqa segmentlar orqali iqtisodiyotga katta ulush qo'shadi. Masalan, xizmatlar tarmog'i eksportida ham ahamiyat kasb etmoqda. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, xizmatlar sektorining rivojlanishi davlatning iqtisodiy

murakkabligini (economic complexity) oshirishga yordam beradi. O'zbekistonda ham xizmatlar sektori so'nggi yillarda uzoq muddatli davlat rivojlanish strategiyalarida ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilanmoqda.

2. Xizmatlar sohasi: vaziyat va tendensiyalar

2.1 Soha bilan bog'liq asosiy ko'rsatkichlar

- Xizmatlar sektori 2023 yilda YaIMning taxminan **43,9 %** hissasini tashkil etgan.
- Ish bilan band bo'lganlar orasida xizmatlar tarmog'i hissasi 1991 yildan 2022 yilgacha 37 % dan 50 % ga yetgan.
- 2018 yildan 2025 yilgacha xizmatlar hajmi \$19 mlrd dan \$65 mlrd darajasiga ko'tarilgan.
- 2025 yil uchun rejalarda xizmatlar hajmini \$82 mlrd darajasiga yetkazish maqsadi qo'yilgan.
- 2025 yil birinchi choragida xizmatlar sektori YaIMga qo'shgan hissasi 56,1 % ga yetgani qayd etilgan.

2.2 Segmentlar va rivojlanish yo'nalishlari

Tahlillarga ko'ra, xizmatlar ichida ayniqsa IT/axborot-servislar, moliyaviy xizmatlar, transport-logistika, turizm, ta'lim va sog'liqni saqlash jadal rivojlanmoqda.

Misol uchun, 2025 yilning boshida axborot va kommunikatsiya xizmatlari +21,6 % darajada o'sdi.

2.3 Hududiy tafovutlar

Hududlarda xizmatlar sektori rivojlanishida sezilarli tafovutlar mavjud. Masalan, bir mintaqada IT-xizmatlar darajasi pastligi yoki moliyaviy xizmatlar kamaygani qayd etilgan.

Bundan tashqari, 2025 yilning I choragida per capita xizmatlar hajmi 5 604,6 ming so'mga yetgan, bu yil davomida +10 % ga o'sish ko'rsatdi.

3. Xizmatlar sohasida yuzaga kelayotgan muammolar

Xizmatlar sohasini rivojlantirish borasida bir necha strukturaviy muammolar mavjud:

1. **Past mehnat unumdorligi va xizmatlarning malakaloq darajasi** – Ko'p hollarda xizmatlar sektori oddiy savdo, transport yoki turizmga taalluqli bo'lib, buning natijasida unumdorlik darajasi nisbatan past.
2. **Hududlararo notenglik va infratuzilma zaifligi** – Rivojlangan hududlarda xizmatlar darajasi yuqori, kamroq rivojlangan hududlarda esa sektorda sezilarli orqada qolish mavjud.
3. **Raqamli xizmatlar va innovatsion yechimlar yetarli darajada joriy emasligi** – IT, axborot xizmatlari va ularning eksporti istiqbollari bor bo'lsa-da, bu yo'nalishlarda hali to'liq salohiyat ochilmagan.
4. **Xizmatlar eksportining pastligi va xalqaro bozorga chiqish muammolari** – Xizmatlar eksporti orqali qiymat qo'shish imkoniyati katta bo'lsa-da, ushbu yo'nalishda hali chuqurroq ishlash kerak.
5. **Nazorat va regulyator muhitning optimalligi** – Xizmatlar tarmog'i liberallashtirilishi, raqobat muhitining ta'minlanishi, xizmatlar savdosining xalqaro standartlariga moslashuvi kabi jihatlar rivojlanish uchun muhim.

4. Rivojlantirish yo'llari va strategik tavsiyalar

Quyida xizmatlar sohasining rivojlanishini ta'minlash uchun tavsiya etilgan yondashuvlar keltirilgan.

4.1 Raqamli transformatsiya va innovatsiyalarni kengaytirish

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini xizmatlar sektori ichida joriy etish: masalan, onlayn platformalar, masofaviy xizmatlar, startaplarni qo'llab-quvvatlash.
- Kadrlar tayyorlash va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlash: IT-yo'nalishida kasbiy ta'limni rivojlantirish.
- Eksportga yo'naltirilgan xizmatlar — IT servislar, professional konsulting, kreativ iqtisodiyot sohalarini kengaytirish. Misol uchun, World Bank tomonidan tayyorlangan hisobotda xizmatlar savdosini liberallashtirish real YaIMni 17 % gacha oshirishi mumkinligi ta'kidlangan.

4.2 Xizmatlar eksportini rag'batlantirish

- Xizmatlar eksporti bo'yicha milliy strategiyani ishlab chiqish va amalga oshirish.
- Chet ellik investorlarni jalb qilish, xalqaro bozorlarga chiqishni qo'llab-quvvatlash.
- Turizm, tibbiy turizm, ta'lim xizmatlari kabi yuqori qo'shilgan qiymatli xizmatlarni kengaytirish. Masalan, turizm eksporti 2024 yilda \$3,5 mlrd ga yetdi.

4.3 Hududiy rivojlanishni ta'minlash

- Xizmatlar infratuzilmasini hududlarda rivojlantirish: transport, aloqa, logistika nuqtai nazaridan.
- Kam rivojlangan hududlarda xizmatlar ko'lamini kengaytirish va barqarorlikni ta'minlash.
- Mahalliy kichik va o'rta korxonalarga xizmat ko'rsatish tarmoqlarini kengaytirish — statistik ma'lumotlarga ko'ra, kichik korxonalar xizmatlar hajmining taxminan 54 % ni tashkil etmoqda.

4.4 Regulyator muhitni takomillashtirish va raqobatni oshirish

- Xizmatlar ta'minoti va savdosida raqobat muhitini kuchaytirish va monopolistik choralarga barham berish.
- Xizmatlar savdosini xalqaro standartlar bilan moslashtirish — bo'lajak WTO kirish jarayonida bu muhim ahamiyatga ega.
- “Bir deraza” tamoyili, onlayn davlat xizmatlari, xizmat ko'rsatish jarayonlarini elektronlashtirish orqali ma'muriy to'siqlarni kamaytirish.

4.5 Xizmatlar sektorida kadrlar salohiyatini oshirish

- Kasbiy va o'quv markazlarini tashkil etish, xizmatlar sohasida malakali kadrlar tayyorlash.
- Xorijiy tajriba bilan almashish, xalqaro standartlar bo'yicha sertifikatlash.
- Innovatsion xizmatlar uchun yoshlar va “startup” ekotizimini rivojlantirish: grantlar, inkubatorlar, akseleratorlar.

5. Xulosa

O'zbekistonda xizmatlar sohasining rivojlanishi iqtisodiy o'sish, ish bilan ta'minlash va turmush darajasini oshirish uchun muhim platforma bo'lib xizmat qiladi. Soha allaqachon ko'plab salohiyatga ega — xizmatlar hajmi sezilarli o'sdi, turizm va IT-segmentlari jadal rivojlanmoqda.

Biroq, to'liq salohiyatni ochish uchun hududiy tafovutlarni kamaytirish, xizmatlar eksportini kengaytirish, raqamli tizimlarni joriy etish, kadr salohiyatini oshirish, va regulyator muhitni yaxshilash lozim. Bu yo'nalishlar bo'yicha amalga oshiriladigan strategik choralar O'zbekistonning xizmatlar eksporti hajmini oshirish, xizmatlar orqali qo'shilgan qiymatni ko'paytirish va iqtisodiy strukturasini yanada diversifikatsiyalash imkonini beradi.

Kelgusida xizmatlar sohasi nafaqat ichki bozorni, balki xalqaro bozorni ham qamrab olish orqali “xizmat eksporti” yo'lida muhim

bosqichga ko'tarilishi mumkin. Bu esa mamlakat iqtisodiyotining global integratsiyasi va raqobatbardoshligiga xizmat qiladi.

6. Foydalanilgan adabiyotlar

- The Promise of Services-led Growth in Uzbekistan”, World Bank. worldbank.org
- Development of the Service Sector in Uzbekistan for January 2025 – INVEXI. invexi.org
- The volume of services in Uzbekistan has grown to US\$65 billion – UzDaily. UzDaily.uz+1
- World Bank urges reforms in Uzbekistan’s services sector to drive growth ... – Tashkent Times.